

ДРОБЯЗКО

Світлана Ігорівна

УДК 656

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ У НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

FEATURES OF ORGANIZATION ACCOUNTING OF PRIVATE PENSION FUNDS

канд. екон. наук,
ДВНЗ "Український
державний хіміко-
технологічний
університет"

В статті розглянуті основні методичні підходи щодо формування облікової політики у недержавних пенсійних фондах та надані практичні рекомендації щодо удосконалення системи недержавного пенсійного страхування в Україні.

В статье рассмотрены основные методические подходы по формированию учетной политики в негосударственных пенсионных фондах и даны практические рекомендации по усовершенствованию системы негосударственного пенсионного страхования в Украине.

The basic methodological approaches to the formation of an accounting policy of non-state pension funds are considered, and the practical recommendations to improve the system of private pension insurance in Ukraine is provided in the article.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, недержавні пенсійні фонди, організація обліку, облікова політика

Ключевые слова: пенсионное обеспечение, негосударственные пенсионные фонды, организация учета, учетная политика

Keywords: pensions, private pension funds, the organization of accounting, accounting policy

ВСТУП

Соціальний захист населення гарантується законодавством, при цьому значна увага приділяється саме пенсійному забезпеченню. Питання ефективної організації пенсійного страхування цікавлять усіх людей, оскільки воно стосується кожного з нас в певний період життя. Забезпечити належне фінансування виплат для людей пенсійного віку лише державними коштами стає дедалі важче усім країнам світу. Формування нових видів пенсійних фондів та їх запровадження у практику уможливується за ефективної організації обліку та контролю з урахуванням ринкових трансформацій та й сучасної реалії економічної дійсності.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження системи обліку та надання практичних рекомендацій щодо організації обліку у недержавних пенсійних фондах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В процесі написання статті були використані загальнонаукові методи. Методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу використовувались під час дослідження теоретичних і практичних аспектів організації обліку у недержавних пенсійних фондах.

РЕЗУЛЬТАТИ

З метою забезпечення єдиного методологічного підходу щодо ведення бухгалтерського обліку недержавних пенсійних фондів, відповідно п. 6 ст. 21 Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" [1], а також з метою вдосконалення державного регулювання діяльності з надання послуг з недержавного пенсійного забезпечення Державна

комісія з регулювання ринків фінансових послуг України затвердила Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних операцій недержавних пенсійних фондів розпорядженням № 2968 від 09.12.2004 р. [2].

Цими Рекомендаціями визначається порядок застосування плану рахунків за основними операціями недержавних пенсійних фондів (далі - пенсійні фонди) щодо недержавного пенсійного забезпечення, в тому числі обліку операцій по зарахуванню пенсійних внесків на рахунки пенсійного фонду у зберігача, їх персоніфікації, обліку операцій з інвестиційної діяльності пенсійного фонду, обліку та розподілу прибутку (збитку), здійсненню пенсійних виплат, адміністративних витрат пенсійного фонду, пенсійних виплат і перерахування коштів до іншого пенсійного фонду, страхової організації або банківської установи тощо.

Зобов'язання та відповідальність адміністратора щодо організації та ведення бухгалтерського обліку пенсійного фонду повинні визначатися у договорі про надання послуг з адміністрування цього пенсійного фонду.

Адміністратори пенсійного фонду для обліку операцій, що здійснюються пенсійним фондом, використовують План рахунків обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 [3].

Рахунки третього та подальших порядків відкриваються адміністратором для ведення аналітичного обліку відповідних операцій недержавного пенсійного фонду відповідно до

обраної адміністратором облікової політики та порядку організації ведення бухгалтерського обліку.

Облікова політика визначається адміністратором для кожного пенсійного фонду. Визначена облікова політика не може змінюватися адміністратором протягом фінансового року згідно з договором, укладеним між адміністратором та Радою фонду про надання послуг з адміністрування пенсійного фонду, облікова політика має погоджуватися з Радою фонду.

Підставою для обліку пенсійних внесків, які надійшли протягом операційного дня, є щоденна виписка з поточного рахунку пенсійного фонду, котра є документальним підтвердженням факту надходження на поточний рахунок пенсійного фонду внесків відповідно до укладених пенсійних контрактів.

Аналітичний облік по рахунку 41 "Пайовий капітал" ведеться в розрізі індивідуальних пенсійних рахунків учасників пенсійного фонду та відповідно до встановленої Держфінпослуг структури індивідуального пенсійного рахунку. Внески, які надійшли до пенсійного фонду помилково або щодо яких не з'ясовано особу учасника пенсійного фонду, на користь якого здійснені такі внески та/або не з'ясовано підстави платежу чи особу вкладника, обліковуються за кредитом субрахунків до рахунку 685 "Розрахунки з іншими кредиторами" як кредиторська заборгованість пенсійного фонду перед особою, котра перерахувала ці кошти (або нез'ясована кредиторська заборгованість) до моменту з'ясування наявності чи відсутності підстав для такого перерахування (табл. 1).

Таблиця 1

Облік пенсійних внесків НПФ "Приватфонд"

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримані пенсійні внески від учасника	311	41	18000
2	Отримані пенсійні внески від не ідентифікованої особи	311	685	5000
3	Повернуті помилково перераховані кошти	685	311	3000
4	Зараховані не ідентифіковані пенсійні внески, строк позовної давності до яких сплив, до складу доходу	752	685	2000

Відповідно до П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" [4], придбані підприємством ПФІ первісно оцінюються та відображаються у бухгалтерського обліку за собівартістю. В свою чергу, собівартість визначається в залежності від форми сплати (грошовими коштами, обмін на інші активи) при придбанні ПФІ. При виконанні звичайного договору куплі-продажу (наприклад, купівля ЦП (ФІ) за грошові кошти), собівартість ПФІ складається з ціни її придбання (наприклад, вартості ЦП на фондовому ринку), а також інших витрат, а саме: комісійних винагород посередників, мита, податків, зборів, обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням такої фінансової інвестиції. Якщо ж придбання ПФІ здійснено шляхом обміну на ЦП власної емісії або на інші акти (наприклад, основні засоби, нематеріальні активи, запаси), то собівартість визначається за справедливою вартістю, відповідно, або переданих ЦП або інших активів.

До найбільш суттєвих проблем, що стримують розвиток ринку недержавних пенсійних послуг, слід віднести:

- припинення пенсійної реформи у частині запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи та персоналізованого обліку її учасників;

- недостатні податкові стимули для розвитку недержавного пенсійного забезпечення; дефіцит надійних фінансових інструментів для інвестування коштів пенсійних фондів та існування необґрунтованих обмежень щодо інвестування накопичених коштів;

- недостатня інформаційна прозорість діяльності НПФ та компаній, що їх обслуговують;
- низький рівень довіри до цих інститутів з боку потенційних учасників НПФ.

З метою ефективного реформування пенсійної системи України розпорядженням КМУ № 1224-р від 14.10.2009 р. була схвалена "Концепція подальшого проведення пенсійної реформи", реалізація якої відбуватиметься протягом 2010-2017 років [5].

ВИСНОВКИ

Згідно із зазначеним документом для формування ефективної, надійної системи недержавного пенсійного забезпечення необхідно:

- розширити напрями інвестування пенсійних активів за наявності сприятливих умов на фондовому ринку та макроекономічної стабільності;

- уніфікувати порядок оцінки пенсійних активів та визначення розміру пенсійних накопичень у системі недержавного пенсійного забезпечення та обов'язковій накопичувальній пенсійній системі, впровадження щоденного розрахунку чистої вартості пенсійних активів та вартості одиниці пенсійних внесків (активів) за єдиною методикою;

- визначити послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів як послуги з недержавного пенсійного забезпечення та поширити на них порядок оподаткування, передбачений для аналогічних послуг;

- прирівняти порядок оподаткування пенсійної виплати, що здійснюється одноразово, до порядку оподаткування пенсії на визначений строк, які виплачуються з недержавного пенсійного фонду;

– сприяти емісії цільових середньо- та довгострокових облігацій внутрішньої державної позики;

– запровадити міжнародні стандарти інвестиційної діяльності та звітності для суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення та механізмів корпоративного управління в системі недержавного пенсійного забезпечення;

– забезпечити розроблення та виконання обов'язкових професійних пенсійних програм для окремих категорій осіб, зайнятих на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, що дають право на призначення пенсій за віком на пільгових умовах або за вислугу років, з одночасним здійсненням заходів щодо створення роботодавцем безпечних для здоров'я робочих місць, та для тих працівників, яким роботодавець не може забезпечити або не забезпечив безпечних та нешкідливих умов праці.

Запровадження недержавного пенсійного страхування здійснюється для того, щоб захистити нині працююче покоління від демографічної кризи, яку переживає Україна, та направити частину коштів,

відведених від солідарної пенсійної системи, на індивідуальні рахунки застрахованих осіб і таким чином гарантувати матеріальне забезпечення у старості.

Література

1. "Про недержавне пенсійне забезпечення" від 09.07.2003 р. № 1057-IV Закон України.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних операцій недержавних пенсійних фондів затв. розпорядженням Держфінпослуг № 2968 від 09.12.2004 р.

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій", затв. наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції", затв. наказом МФУ від 31.01.2000 р. № 20.

5. "Концепція подальшого проведення пенсійної реформи 2010-2017" розпорядженням КМУ № 1224-р від 14.10.2009 р.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Хто та на яких умовах може здійснювати некомерційну господарську діяльність?

(продовження, початок на стор. 10, 14)

Застереження.

1. Відповідно до п. 157.11 ПК у разі якщо доходи неприбуткових організацій, отримані протягом звітного (податкового) року з вищезазначених джерел, на кінець першого кварталу року, що настає за звітним, **перевищують 25 відсотків загальних доходів**, отриманих протягом такого звітного (податкового) року, така неприбуткова організація **зобов'язана сплатити**

податок із нерозподіленої суми прибутку за основною ставкою податку (16 %) до суми такого перевищення.

2. Відповідно до п. 157.1. ПК обов'язковою умовою для отримання юридичною особою пільг щодо оподаткування як неприбуткової є її включення податковими органами в установленому порядку до **Реєстру неприбуткових організацій та установ.**

Яким чином відбувається включення неприбуткової установи чи організації до Реєстру неприбуткових організацій та установ?

Реєстр неприбуткових організацій та установ ведеться податковими органами відповідно до Положення про Реєстр неприбуткових організацій та установ, затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2013 р. № 37.

Кожна юридична особа при її створенні прямо або опосередковано (як, наприклад, громадська організація чи громадська спілка) проходить процедуру державної реєстрації у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-

підприємців», із присвоєнням коду ЄДРПОУ та організаційно-правової форми відповідно до КОПФГ. При цьому державний реєстратор передає інформацію про новостворену юридичну особу до податкового органу для взяття її на облік.

Якщо податковим органом буде виявлено, що така юридична особа за своєю організаційно-правовою формою відноситься до неприбуткових установ чи організацій, такі юридичній особі присвоюється **ознака неприбутковості.**